

Dr. sc. Leo Cvitanović*
Mr. sc. Ivan Glavić**

KRITIČKI O POJEDINIM ASPEKTIMA PROBLEMATIKE UVJETNE OSUDE I NUŽNOST NJEZINE REVITALIZACIJE U HRVATSKOM KAZNENOM ZAKONODAVSTVU***

Donošenje novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva nedvojbeno će značiti i revitalizaciju instituta uvjetne osude te uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom. Razlozi tome u prvome su redu kriminalnopolitičke naravi. Unatoč činjenici da je udio uvjetne osude u strukturi izrečenih kaznenopravnih sankcija relativno visok i posljednjih godina dostiže gotovo 70%, prednosti ove kaznenopravne sankcije općenito još uvijek nisu dovoljno iskorištene, napose imajući na umu kontinuirani rast završne populacije u Hrvatskoj (zajedno s drugim kategorijama osoba kojima je oduzeta sloboda prelazi brojku od 100 na 100.000 stanovnika). Teško se oteti dojmu da je sustav uvjetne osude posljednjih desetljeća relativno inertan, obilježen samo sporadičnim, fragmentarnim i palijativnim (dakle dnevnopolitičkim) intervencijama. De lege ferenda, uvjetnu osudu trebalo bi redefinirati na način koji će je u praksi učiniti fleksibilnijom, uz daljnje jačanje probacijskog elementa nadzora. Time bi se otvorila nova kvalitativna dimenzija redukcije kustodijalnih sankcija, otklanjajući čestu percepciju javnosti o uvjetnoj osudi kao neodgovarajuće blagoj kaznenopravnoj sankciji, omogućujući njezinu primjenu i onda kada je riječ o relativno težim kaznenim djelima.

Ključne riječi: uvjetna osuda, probacija, nadzor

I. UVOD

Sustav novog hrvatskog kaznenog zakonodavstva 90-ih godina prošlog stoljeća nije podrazumijevao i novi ili barem osuvremenjeni koncept uvjetne

---

* Dr. sc. Leo Cvitanović, izvanredni profesor pri Katedri za kazneno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

** Mr. sc. Ivan Glavić, zamjenik ODO u Općinskom državnom odvjetništvu u Zagrebu

*** Rad u okviru znanstvenog projekta MZT RH (066-0662530-1137 – Dogradnja hrvatskog sustava kaznenopravnih sankcija)

osude. Institut je manje-više nepromijenjen "preuzet" iz ranijeg sustava, bez značajnijih konceptualnih iskoraka. Dapače, analizira li se i ranija povijest razvitka instituta uvjetne osude u pozitivnom kaznenom pravu koje je vrijedilo na ovom području, vidi se da je, barem u normativnom smislu, uvjetna osuda većim dijelom zadržala iste okvire i mogućnosti primjene kakve su općenito postojale još u Krivičnom zakonu SFRJ iz 1977. godine, isključujući načelno ponešto drugačije koncipiranu definiciju, napose svrhu i način primjene. Svakako, bilo bi pogrešno tu mjeru upozorenja sagledavati uzimajući je tek kao pravni institut izoliran od ostatka kaznenog sustava, bilo da je riječ o promjenama koje su se dogodile jer je njena primjena *sub judice* nužno povezana s ostalim kaznenopravnim sankcijama i mogućnošću njihova izricanja, kaznama propisanim u posebnom dijelu zakona, bilo provedbenim propisima koji omogućuju njeno izvršavanje, no ostaje činjenica da posljednja desetljeća njezine sve masovnije primjene obilježava izvjesna inertnost na praktičnom, ali i zakonodavnom planu.

Bez obzira na promjene glede propisanih kazni za pojedina kaznena djela (kroz nedvojbeno kontinuirano zaoštavanje represije *prima facie*), pokušaje ograničavanja sudskog ublažavanja kazne, nestanak pojedinih kaznenopravnih sankcija i nastanak novih mogućnosti kažnjavanja počinitelja, ono što je uz manja odstupanja ostala konstanta odnosi se na povećanje udjela primijenjenih uvjetnih osuda u ukupnosti kaznenopravnih sankcija izrečenih počiniteljima kaznenih djela. Prema posljednjim statističkim podacima,¹ uvjetna osuda primijenjena je 69,8% (2007.) odnosno 70,01% (2008.) punoljetnih osoba osuđenih za kaznena djela, dok je udio izrečene bezuvjetne kazne zatvora samo 17,1% odnosno 20,5%. S obzirom na unutarnju strukturu primijenjenih uvjetnih osuda, uočljivo je da nisu ravnomjerno iskorištene sve mogućnosti, pa je tako uz izrečenu novčanu kaznu 2007. primijenjena na 163 osobe, dok je u razdoblju 2002.-2007. Središnji ured Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa zaprimio tek 821 predmet za provedbu uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom.²

Ipak, iz činjenice preferiranja u hrvatskoj sudskoj praksi blaže varijante uvjetne osude ne može se zaključiti da se radi o idealnoj kaznenopravnoj sankciji, toliko dobroj da nije potrebna šira primjena sudske opomene i kazni, ni uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom nastale prodiranjem anglo-američkog modela probacije u kontinentalni tip uvjetne osude.³ Za potpuno sagledavanje

---

¹ Državni zavod za statistiku, Statistička izvješća br. 1366, Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2007., Zagreb, 2008., str. 165., Statistička izvješća br. 1394, Punoljetni počinitelji kaznenih djela, prijave, optužbe i osude u 2008., Zagreb, 2009.

² Damjanović, I., Babić, V., Kokić-Puce, Z., Izvršavanje alternativnih sankcija i prijedlog ustrojavanja probacijske službe u Republici Hrvatskoj, Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva – 2008., Zagreb, 2008., str. 299.

³ Usporedbe radi, 2001. godine na 100 bezuvjetnih kazni zatvora u Njemačkoj je dolazilo 207,5 uvjetnih osuda, u Norveškoj 147,4, u Švedskoj 50,3, u Belgiji 34,8, u Danskoj 19,2, izvor

uzroka opsežne primjene uvjetne osude potrebno je ispitati njen odnos prema ostalim kaznenopravnim sankcijama, ali i unutarnju strukturu, te utvrditi odgovara li to suvremenim kaznenopravnim tendencijama. Tek ako se dobije potvrđan odgovor, doista se može reći da nije potrebno nikakvo zadiranje u taj institut i da nisu opravdana nastojanja da se ograniči njegova primjena ili mu dodaju novi represivni sadržaji.

Iako u suvremenim kaznenim zakonodavstvima "uvjetna osuda" postoji u različitim oblicima, bilo da je riječ o kaznenopravnoj sankciji *sui generis* ili pukoj suspenziji zatvorske kazne, u međunarodnopravnim okvirima postoje minimalni standardi za njeno propisivanje i primjenu u nacionalnom pravu, a danas su najopsežnije uobličeni u izvorima kojima je cilj izbjegavanje izricanja zatvorskih kazni primjenom učinkovitih, ali manje represivnih sadržaja. U okviru Ujedinjenih naroda riječ je o Minimalnim pravilima za nezatvorske mjere br. 45/110 od 14. prosinca 1990. (tzv. Tokijska pravila),⁴ a unutar Vijeća Europe o Preporuci br. R (92) 16 od 19. listopada 1992. o europskim pravilima o sankcijama i mjerama koje se primjenjuju u zajednici, Preporuci R (2000) 22 od 29. studenog 2000. o unapređenju provedbe europskih pravila o sankcijama i mjerama koje se primjenjuju u zajednici **te Preporuci br. Rec (2010) 1 od 20. siječnja 2010. o probacijskim pravilima Vijeća Europe.**⁵ Navedeni međunarodni dokumenti nadilaze zaštitu temeljnih ljudskih prava osuđenika na te mjere i sankcije, oni su u dobroj mjeri usmjereni na poštovanje prava žrtve kaznenog djela i interese samog društva. Stoga okolnost da se počiniteljima kaznenog djela ne mogu stavljati dodatne obveze uz uvjetnu osudu, da se ona može primijeniti prema višestrukim recidivistima, da postoji liberalan način njezina (ne)opozivanja ili da se ne nadzire njezino izvršavanje ni u kojem slučaju ne predstavlja pokazatelj da je usklađena sa suvremenim međunarodnim nastojanjima.

Glede uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom nije naodmet podsjetiti se riječi jednog od tvoraca njezina koncepta napisanih kasnih sedamdesetih godina prošlog stoljeća: "Početne teškoće u primjeni uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom valjalo bi umanjiti i time što bi se propisala uputstva, pravilnik ili sl. za stručne osobe koje će provoditi nadzor, da bi on doista bio nenametljiv, da ne bi stvarao osuđenom nepotrebne neugodnosti i stigmatizirao ga možda

---

Council of Europe, SPACE II, Community sanctions and measures (CSM) ordered in 2001, Strasbourg, 2003., str. 22.-23., www.coe.int

⁴ United Nations Standard Minimum Rules for Non-custodial Measures (The Tokyo Rules), www.un.org

⁵ Recommendation No. R (92) 16 on the European rules on community sanctions and measures, Recommendation No. R (2000) 22 on improving the implementation of the European rules on community sanctions and measures, **Recommendation CM/Rec (2010) 1 of the Committee of Ministers to member states on the Council of Europe Probation Rules**, www.coe.int

više nego neka blaža, kratkotrajna bezuvjetna kazna, ali da bi nadzor ipak bio potpun. (...) Najvažnije je u tome ipak da se osuđeni kojem je to doista potrebno ne osjeti prepušten samom sebi, izvan i zbog toga protiv društva, već naprotiv, njegov ravnopravni član o kojem se, iako je pogriješio, društvo brine. Doista, mnogo je umješnosti potrebno da se nadzor nad njim ne pretvori u proganjanje radi utvrđenja kako se ne pridržava obveza pa mu treba opozvati uvjetnu osudu. No, od ideje do ostvarenja nije baš lak ni brz ni jeftin put. Upravo o samom početku mnogome ovisi hoće li se ta sankcija u nas afirmirati ili ne.”⁶ Ruku na srce, tek posljednjih godina⁷ ostvareni su preduvjeti za primjenu ove sankcije, a napose je velik iskorak **Zakon o probaciji iz 2009. godine**. Sve je to na tragu najnovijih preporuka Europske organizacije za probaciju (CEP, the European Organisation for Probation⁸) te prethodnih, poput one Odbora ministara Vijeća Europe iz 1999. godine o prenapučenosti zatvora i porastu zatvorske kazne, preporuke Vijeća Europe o uvjetnom otpustu te o primjeni pritvora iz 2006. itd. Njihovo ostvarivanje, kao što je poznato, podrazumijeva supstituciju kratkotrajnih zatvorskih kazni alternativnim kaznama i sankcijama nadzora, sankcijama i mjerama čije se izvršavanje provodi na slobodi i u zajednici uz intenzivan nadzor i posebne programe postupanja za pojedine kategorije počinitelja. Nedvojbeno, i u kontinentalnim sustavima zagovara se model uvjetne osude koji će se svojim sadržajem mnogo više približiti tradicionalnom probacijskom modelu anglo-američkog tipa, ne samo s materijal-nopravnim već i procesnopravnim implikacijama (npr. u funkciji smanjenja pritvorske populacije). Utoliko, posebno se inzistira na afirmaciji različitih postupaka mirenja žrtve i počinitelja uz obeštećenje, ograničavanja slobode kretanja uz tzv. “elektronički monitoring”⁹ te odgovarajućim socio-medicinskim mjerama pomoći i kontrole prilagođenih svakom pojedinom slučaju (posebno se podvlači “fleksibilnost”).

Aktualni trenutak osmišljavanja novog koncepta hrvatske uvjetne osude podrazumijeva kritičku raščlambu i valorizaciju posljednjih zakonskih izmjena, njihova kriminalnopolitičkog dosega te s njima povezanih problema sudske prakse. Cijeli niz važnih pitanja vezanih uz primjenu te sankcije *de lege lata*, napose u ozračju nedvojbenog trenda jačanja represije kaznenopravnim instrumentarijem generalne prevencije, zahtijeva nova rješenja. Jedno od takvih pitanja o kojima se relativno manje govorilo jest pitanje posebnih obveza uz uvjetnu osudu, pa upravo tom kompleksu valja dati odgovarajuće značenje.

---

⁶ Horvatić, Željko: Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom u novom jugoslavenskom krivičnom pravu, Naša zakonitost, Zagreb, /1978.(10):29-39 – str. 39.

⁷ Donošenjem Zakona o izvršavanju zaštitnog nadzora i rada za opće dobro na slobodi (NN 128/99) te odgovarajućih pravilnika.

⁸ V. www.cep-probation.org

⁹ V. **Workshop abstracts: 7th CEO conference on electronic monitoring, Évora** (svibanj o.g.).

Ovamo spada, primjerice, problem izbjegavanja dvostrukog vrednovanja opoziva uvjetne osude, inkohherentnosti uvjeta za opoziv te, istodobno, definiranja minimalnog koncepta zaštite temeljnih ljudskih prava u njezinoj primjeni itd. S ciljem afirmiranja specijalnopreventivnih aspekata uvjetne osude, kao značajne protuteže generalnopreventivnim tendencijama, postoji nesumnjiva potreba preoblikovanja kataloga, sadržaja i modusa ostvarivanja posebnih obveza uz uvjetnu osudu (ali i uvjetnu osudu sa zaštitnim nadzorom). To su, dakako, samo neka važnija pitanja iz segmenta ove parapenalne sankcije, uz niz drugih, počevši od načelno dogmatskih kaznenopravnih dvojbi (npr. treba li uopće uvjetnu osudu koncipirati kao kaznenopravnu sankciju *sui generis*) do onih kriminalnopolitičkih (npr. treba li glede uvjeta za njezino izricanje odustati od kombinacije apstraktnog i konkretnog kriterija).

II. OSVRT NA POSLJEDNJE ZAKONSKE IZMJENE UVJETNE OSUDE

Od stupanja na snagu hrvatskog Kaznenog zakona 1. siječnja 1998. gotovo cijelo desetljeće zakonodavac nije, unatoč brojnim izmjenama, nalazio potrebu značajnijeg mijenjanja odredbi o uvjetnoj osudi,¹⁰ uključujući pri tome i odlukom Ustavnog suda ukinute inače radikalne izmjene iz 2003., koje samo neznatno preoblikuju njezinu definiciju i produljuju rok za opoziv.¹¹ Međutim, prva značajnija promjena dogodila se stupanjem na snagu Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona 1. listopada 2006. Naime, prema dotadašnjem zakonodavnom rješenju uvjetna se osuda mogla primijeniti za kaznena djela za koja je zakonom propisana kazna zatvora do pet godina, a ako su primijenjene odredbe o ublažavanju kazne, i za kaznena djela za koje je zakonom propisana kazna zatvora do deset godina. Sada postoje zasebni izrazi – zakonsko (kada to zakon izričito propisuje) i – sudske ublažavanje kazne (kada sud utvrdi da se s obzirom na postojanje naročito izraženih olakotnih okolnosti svrha kažnjavanja može postići i blažom kaznom od propisane), a zatim je određeno da se za kaznena djela za koje je propisana kazna zatvora preko pet do deset godina uvjetna osuda može primijeniti samo u slučaju zakonskog ublažavanja kazne.¹²

---

¹⁰ Jedine izmjene do 2006. godine odnose se na dodavanje novih obveza kod uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom, čl. 16. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Narodne novine 129/00) i čl. 5. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Narodne novine 105/04).

¹¹ V. čl. 28. i čl. 29. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Narodne novine 111/03) i odluku Ustavnog suda RH broj U-I-2566/2003, U-I-2892/2003 od 27. studenoga 2003. (Narodne novine 190/03).

¹² Čl. 7. i čl. 9. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Narodne novine 71/06).

Premda je očekivati da posljednje zakonodavne izmjene u poimanju instituta uvjetne osude ujedno predstavljaju vrhunac razvitka i potrebe osuvremenjivanja u skladu s novim kaznenopravnim tendencijama, paradoksalno, riječ je o koraku unatrag u odnosu prema prethodnom rješenju. Stoga je probleme u svezi s primjenom instituta uvjetne osude, kao i rješenja koja bi bila na tragu i razvoja i promjene, bolje shvatiti proučavanjem prethodnih zakonskih odredaba. Teleološki gledano, radi se o tome da izmjene i dopune iz 2006. nisu primarno usmjerene na sam sadržaj navedene mjere upozorenja, već na pooštrenje kaznenopravne represije pri njezinoj primjeni, odnosno kako je predlagatelj eufemistički naveo, "ravnomjernije iskorištavanje propisanih kaznenih okvira u izricanju kazni počiniteljima kaznenih djela".¹³ Ne ulazeći pritom u legitimnost odluke zakonodavne vlasti da zaoštri kaznenopravnu represiju, kao ni u to je li to uopće bilo potrebno,¹⁴ u dijelu strategije koji se odnosi na ograničavanje primjene uvjetne osude počinjene su dvije nedosljednosti.

Pravo je svake zakonodavne vlasti da i izmjenama propisa izražava nezadovoljstvo njihovom primjenom u sudskoj praksi, ali dogmatski gledano ne postoji nikakvo opravdanje za favoriziranje zakonskog u odnosu prema sudskom ublažavanju kazne, bilo da je riječ o različitim granicama ublažavanja ili o nejednakoj mogućnosti primjene uvjetne osude. Naime, ishodište obaju navedenih instituta odnosi se na postojanje olakotnih okolnosti,¹⁵ s tom razlikom da je propisujući zakonsko ublažavanje kazne zakonodavac unaprijed za sva kaznena djela ili za pojedino od njih predvidio da se u određenim slučajevima, koji su u pravilu detaljno obrađeni u pravnoj teoriji, radi o olakotnoj okolnosti koja u konkretnom kaznenom predmetu može biti takvog utjecaja da se ostvarenje svrhe kaznenopravnih sankcija može postići i primjenom blaže kaznenopravne sankcije. S druge strane, pri donošenju zakona nemoguće je unaprijed predvidjeti sve olakotne okolnosti koje bi upućivale na potrebu takvog ublaženog kažnjavanja, već i stoga što su neke od njih strogo osobne prirode i vezne uz pojedinog počinitelja, ali i iz razloga što je pri izboru vrste i mjere kazne nužno uzeti u obzir svaku utvrđenu olakotnu okolnost za sebe i njenu vezu s drugim utvrđenim olakotnim (i otegotnim) okolnostima. Iz navedenog

---

¹³ Ministarstvo pravosuđa, Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Nacrt), Zagreb, travanj 2006., str. 29. (u daljnjem tekstu Konačni prijedlog 2006.).

¹⁴ Za kritiku reforme vidi Grozdanić, V., Škorić, M., Izmjene Kaznenog zakona - od znatnog ublažavanja do znatnog pooštrenja kaznenopravne represije, Zbornik Pravnog fakulteta Sveučilišta u Rijeci, vol. 27, 2/2006., str. 831.-839.

¹⁵ Toga je svjestan i predlagatelj Konačnog prijedloga 2006.: "Zakonsko ublažavanje kazne odnosi se na okolnosti za koje zakon unaprijed predviđa da se mogu uzeti u obzir kao olakotne okolnosti pri izricanju kazne (npr. prekoračenje nužne obrane, prekoračenje krajnje nužde, kazneno djelo počinjeno u pokušaju). Sada je posebno propisano sudsko ublažavanje kazne, to su tzv. posebne olakotne okolnosti (ublažajne okolnosti) koje sud uzima u obzir pri svakom pojedinom slučaju." (str. 41.).

razloga je sudu, kao tijelu koje provodi zakon *in concreto*, dana mogućnost da utvrdi postojanje takve kvalitete olakotnih okolnosti zbog kojih se zakonom određena svrha kaznenopravnih sankcija može postići i primjenom po vrsti ili mjeri blaže sankcije od propisane za pojedino kazneno djelo. Upravo zato što je i jedno i drugo ublažavanje kazne propisano zakonom i zbog toga što sud, ocjenjujući postojanje zakonskih uvjeta, u konkretnom slučaju odlučuje hoće li kaznu i ublažiti, smatra se da su oba ublažavanja istovremeno zakonska i sudska.¹⁶ Međutim, osim što je ispuštena iz vida zajednička svrha sudskog i zakonskog ublažavanja kazne, daljnje neopravdano favoriziranje potonjeg u kriminalnopolitičkom pogledu odnosi se i na okolnost da je riječ samo o fakultativnoj primjeni, odnosno postoje i počinitelji kod kojih se opća svrha kaznenopravnih sankcija može ostvariti jedino primjenom kazne unutar kaznenopravnog okvira određenog u posebnom dijelu Kaznenog zakona. Gledano *in abstracto*, to znači mogućnost primjene uvjetne osude i u društveno opasnim slučajevima gdje, osim olakotne okolnosti koju je Zakon predvidio kao ublažajnu, postoje druge osobito izražene otegotne okolnosti; dok je primjena te kaznenopravne sankcije u drugim slučajevima isključena unatoč postojanju olakotnih okolnosti koje nisu Zakonom izrijekom predviđene kao ublažajne, a istovremeno ne postoje otegotne okolnosti.

Nadalje, zakonskim ograničavanjem mogućnosti primjene uvjetne osude ne može se u potpunosti ostvariti pooštrenje kaznenopravne represije u sudskoj praksi. Još u daljoj povijesti nije bila rijetkost da su u slučaju prestrogih propisanih kaznenih sankcija sudovi učestalo posezali za uporabom instituta ublažavanja kazne ako bi se na taj način ostvarila svrha kaznenopravnih sankcija.¹⁷ Bez obzira na to što se reformom iz 2006. nastojala ograničiti slična pojava, sudu još uvijek ostaje mogućnost odviše ekstenzivnog tumačenja osnove za zakonsko ublažavanje kazne ili, kad ocijeni da je propisana kazna u očitom nerazmjeru s težinom djela, posezanje za institutom beznačajnog djela.¹⁸ Primjerice, kod kaznenog djela zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. st. 2.

---

¹⁶ Horvatić, Ž., Institut ublažavanja kazne u našem krivičnom pravu i nesporazumi u ocjenjivanju tzv. kaznene politike, Naša zakonitost 11-12/1988., otisak iz Horvatić, Ž., Kazneno pravo i druge kaznene znanosti – Odabrani radovi 1963-2003, Zagreb, 2004., str. 354.

¹⁷ Još je Derenčin nastojao problem učestalog ublažavanja kazne riješiti propisivanjem blažih kazni: "Ako je preodaleko sižuća strogost postojećega kaznenoga zakona osobito kod ustanovljivanja kaznenih stavakah bila donjekle u stanju opravdati pravo sudca, ublažiti kaznu tim zakonom ustanovljenu, nebi se s ovoga gledišta ta uredba mogla opravdati u oči ustanovah ove osnove, koja izgadjuje oštine postojećega kaznenoga zakona ter se prilagodjuje najčistijim humanitarnim načelom, spajajući ih dakako sa svrhom kazne." Marijan Derenčin, Osnova novoga kaznenoga zakona o zločinstvih i prestupcih za kraljevine Hrvatsku i Slavoniju 1879., reprint Croatiaprojekt, Zagreb, 1997., str. 207.

¹⁸ S tim u vezi, reformom iz 2006. oština ograničenja kaznenopravne represije posebno dolazi do izražaja kod kaznenih djela s propisanom kaznom zatvora od tri do 10 godina jer je sada umjesto dotadašnje mogućnosti primjene uvjetne osude, unatoč postojanju uvjeta za sud-

Kaznenog zakona, ako je bilo počinjeno prije 1. listopada 2006., ublažavanjem kazne mogla se izreći kratkotrajna kazna zatvora, a time i zamjena kazne radom za opće dobro na slobodi; a nakon tog datuma najmanje jedne godina (kod zakonskog) odnosno dvije godine zatvora (kod sudskog ublažavanja). Međutim, umjesto da nastupi namjeravano pooštrenje kaznene represije, Vrhovni sud, koji je do 1. listopada 2006. bio stajališta da prodaja ili posredovanje u prodaji male količine tzv. lake droge nije beznačajno djelo,¹⁹ mijenja pravno shvaćanje te u više odluka čak i preinačuje osuđujuće presude županijskih sudova, ocjenjujući da je sada riječ o beznačajnom djelu.²⁰ Očekivati je da slično pravno stajalište neće zaobići i ostala kaznena djela kod kojih je bitno ograničena primjena blažih kaznenopravnih sankcija, pa tako i uvjetne osude.

III. IZBJEGAVANJE DVOSTRUKOG VREDNOVANJA OPOZIVA UVJETNE OSUDE

Kod primjene instituta opoziva uvjetne osude, osobito kad je riječ o opozivu zbog nepoštovanja uvjeta i obveza, opće je pravilo izbjegavanja dvostrukog vrednovanja. To znači da bi sam opoziv trebao biti posljedica izigravanja po-

---

sko ublažavanje kazne, moguće izreći najmanje bezuvjetnu kaznu zatvora u trajanju od dvije godine.

¹⁹ Usp. odluku I Kž-899/02-3 od 6. veljače 2003.: “Suprotno tom stajalištu žalbe, po ocjeni ovog drugostupanjskog suda, potrebno je naglasiti da svaka prodaja opojne droge, neovisno o tome radi li se o lakšoj ili težoj opojnoj drogi, kao i neovisno o količini te opojne droge, nije beznačajno djelo, jer predstavlja radnju neovlaštene prodaje opojne droge kao vrste zlouporabe opojnih droga iz čl. 173. st. 2. KZ i dr., pa nipošto ne može biti beznačajno djelo, pravilnom ocjenom postupanja počinitelja, sadržaja njegove krivnje, nastupjele posljedice po zaštićeno dobro, kao i pravni sustav.” Ili I Kž 840/03-3 od 19. siječnja 2006.: “I po ocijeni ovog Vrhovnog suda, radnja kupoprodaje opojne droge, makar se radilo i o manjoj količini opojne droge marihuane, ne može se smatrati beznačajnom za zaštićeno dobro i pravni sustav. To se odnosi i na radnju posredovanja pri kupoprodaji jer posrednik, dovodeći u vezu kupca i prodavatelja te preuzimajući novac odnosno drogu za drugoga, kako to ovdje utvrđuje sud prvog stupnja da je postupio opt. I. S., omogućuje kupoprodaju droge koja bi bez njega bila otežana, ako ne i neostvariva. To što je optuženik postupao na zamolbu svjedoka D. B. ne umanjuje stupanj njegove krivnje, jer je u prirodi posredovanja da počinitelj nešto čini za druge i na njihovo traženje. Zbog toga ovaj Vrhovni sud ocjenjuje da nema beznačajnosti u postupanju optuženika, a pogotovo ne očite, kako se to traži u čl. 28. KZ-a.”

²⁰ Usp. potonje slučajeve u presudama I Kž 578/04-8 od 4. prosinca 2007., I Kž 154/08-3 od 17. travnja 2008., I Kž 311/08-8 od 20. kolovoza 2008., I Kž 1061/07-3 od 16. prosinca 2008. U spisu Kž 311/08-8 vidi se da je prvostupanjski sud nastojao ublažiti kaznu neobičnom primjenom čl. 173. st. 8. Kaznenog zakona, temeljem kojeg se počinitelj može osloboditi kazne (ali i blaže kazniti) ako dragovoljno bitno pridonese otkrivanju kaznenog djela – u konkretnom predmetu optuženica je bacila stabljike marihuane kroz balkon neposredno prije ulaska djelatnika policije u stan.

vjerenja koje je osuđeniku ukazao sud primjenom uvjetne osude, čime se bilo koja druga kaznenopravna represija pokazuje suvišnom. Međutim, hrvatski pozitivni kaznenopravni propisi u dva slučaja otvaraju mogućnost takvog dodatnog "sankcioniranja" osuđenika kojem je opozvana uvjetna osuda, prvi put zbog nejasne kaznenopravne regulative, potom i zbog nesustavnog uvođenja novih oblika kaznenih djela.

Načelno, prema stajalištu hrvatskih sudova, nije moguće dvostruko vrednovanje opoziva uvjetne osude tako da sud koji sudi za novo kazneno djelo ocijeni otegotnim osuđivanost za kazneno djelo za koje je bila primijenjena uvjetna osuda, a zatim je istom presudom opozove i izrekne jedinstvenu kaznu primjenom odredbi o stjecaju.²¹ Naprijed navedeni slučajevi odnose se na predmete u kojima barem žalbeno vijeće (odnosno raspravno vijeće ili sudac pojedinac ako nije uslijedila žalba) ocijeni jesu li ostvareni uvjeti za opoziv prijašnje uvjetne osude zbog novog kaznenog djela počinjenog u roku kušnje. Međutim, može se dogoditi da je pri suđenju za novo kazneno djelo sud propustio utvrditi postoje li pretpostavke za opoziv uvjetne osude temeljem čl. 69. st. 1. i 2. Kaznenog zakona. Stoga ostaje otvoreno pitanje može li sud koji je primijenio uvjetnu osudu na sjednici izvanraspravnog vijeća otkloniti problem tako da naknadno odluči o eventualnom opozivu. Mišljenja o tome u pravnoj teoriji **bila su** podijeljena,²² a prema **prijašnjem** stajalištu Vrhovnog suda nije se potrebno na sjednici žalbenog vijeća upuštati u ocjenu je li sud prvog stupnja propustio opozvati ranije primijenjene uvjetne osude (a time i pribaviti te spise predmeta), već je državni odvjetnik ovlašten naknadno od suda koji je primijenio raniju uvjetnu osudu pokrenuti postupak njezina opoziva.²³ **Navedena praksa naposljetku je ozakonjena čl. 564. st. 5. novog Zakona o kaznenom postupku.**²⁴ No, nužno dolazi do situacije u kojoj sud koji je izrekao kaznu za

---

²¹ To dakako ne priječi sud da ocijeni prijašnju osuđivanost u slučaju nemogućnosti opoziva prethodne uvjetne osude zbog proteka roka iz čl. 69. st. 7. Kaznenog zakona, usp. odluku Vrhovnog suda I Kž 713/1992-3 od 13. listopada 1993.

²² Tako Novoselec, P. navodi: "Neovisno o tome je li opoziv obavezan ili fakultativan, o njemu odlučuje sud koji je osudio optuženika zbog novog kaznenog djela, i to istom presudom kojom je optuženik za to djelo suđen", u Novoselec, P., Opći dio kaznenog prava, Zagreb, 2004., str. 388.; dok Bačić, F. citira: "Ako je u osudi za novo kazneno djelo izvršeno u vrijeme kušnje bilo propušteno da se odluči o opozivanju ranije uvjetne osude, to će naknadno, na sjednici vijeća, nakon saslušanja javnog tužitelja, riješiti sud koji je izrekao uvjetnu osudu", u: Bačić, F., Pavlović, Š., Komentar Kaznenog zakona, Zagreb, 2004., str. 365.

²³ Usp. odluku Vrhovnog suda I Kž 842/07-5 od 17. veljače 2008.

²⁴ **Ako se naknadno utvrdi da je osuđenik u vrijeme provjeravanja počinio kazneno djelo za koje je osuđen na kaznu zbog koje je, prema odredbama Kaznenog zakona, trebalo ili bilo moguće opozvati uvjetnu osudu, a sud koji ga je osudio na kaznu je propustio o tome odlučiti, prvostupanjski sud koji je izrekao uvjetnu osudu donijet će presudu kojom će opozvati uvjetnu osudu i odrediti izvršenje izrečene kazne. Ako sud ustanovi da nema osnove za opoziv uvjetne osude, rješenjem će obustaviti taj postupak.**

ново kazneno djelo mora ocijeniti prijašnju osuđivanost – jer prijašnja uvjetna osuda u tom trenutku nije opozvana, a zatim izvanraspravno vijeće suda koji ju je prvotno primijenio odlučuje ima li mjesta za opoziv – što u slučaju ostvarenja uvjeta iz čl. 69. st. 1. Kaznenog zakona i mora učiniti. Stoga je osuđenik stavljen u nepovoljni položaj samo zato što je sud propustio izvršiti svoju zakonom propisanu obvezu. Pritom negativne posljedice osobito dolaze do izražaja ako sud koji sudi za novo kazneno djelo izrekne kaznu zatvora od bar dvije godine, pa ostaje otvoreno bi li u slučaju da nije ocijenio otegotnom prijašnju osuđivanost izrekao blažu kaznenopravnu sankciju, čime ne bi bili ostvareni uvjeti za obligatorni opoziv prijašnje uvjetne osude. S obzirom na naprijed navedeno, očigledno postoji potreba da se čl. 69. st. 1. i 2. Kaznenog zakona nadopuni tako da o opozivu odlučuje sud koji sudi za novo kazneno djelo.

Daljnje kršenje načela zabrane dvostrukog vrednovanja opoziva uvjetne osude predstavljaju novi oblici kaznenog djela izigravanja zabrana iz sigurnosnih mjera i pravnih posljedica osude.²⁵ Naime, sukladno sadašnjem čl. 308. st. 1. i 2. Kaznenog zakona, navedeno kazneno djelo čini i onaj tko obavlja određeno zvanje, djelatnost ili dužnost ili određene poslove iako je prema njemu primijenjena sigurnosna mjera zbog čega je takvo obavljanje zabranjeno ili nije dopušteno te onaj tko upravlja motornim vozilom iako je prema njemu primijenjena sigurnosna mjera zabrane upravljanja motornim vozilom. Dakle, takvim zakonskim opisom obuhvaćene su i osobe koje u roku kušnje povrijeđuju obvezu podvrgavanja sigurnosnoj mjeri uz primijenjenu uvjetnu osudu te istodobno čine novo kazneno djelo i ostvaruju pretpostavke za opoziv uvjetne osude iz čl. 77. st. 3. i čl. 78. st. 5. u svezi s čl. 69. st. 5. Kaznenog zakona. Za početak valja odmah napomenuti da je takva zakonska odredba suprotna pravilu 84. Preporuke Vijeća Europe br. R (92) 16 koje glasi: “Kršenje uvjeta ili obveza iz sankcije ili mjere, koje prema zakonodavstvu koje je na snazi može dovesti do izmjene ili djelomičnog ili potpunog opoziva sankcije ili mjere, neće samo za sebe predstavljati kažnjivo djelo”. U obrazloženju tog pravila²⁶ navodi se da bi suprotno postupanje dovelo do kaznenopravne reakcije neprimjerene izvornom kažnjivom djelu (u ovom slučaju kaznenom djelu za koje je primijenjena uvjetna osuda), odnosno do kumulacije kazni, čime bi bilo povrijeđeno načelo razmjernosti između primijenjene sankcije ili mjere i izvornog kaznenog djela.

Valja istaknuti da, osim napravljenog bitnog previda, zakonodavac rješenje problema “nedorečenosti postojećeg zakonskog teksta”²⁷ traži na pogrešnom

---

²⁵ Zakon o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Narodne novine 152/08).

²⁶ Council of Europe, Committee of Ministers, Explanatory memorandum to Recommendation No. R (92) 16 of the Committee of Ministers to member states, European rules on community sanctions and measures, (u daljnjem tekstu Explanatory memorandum), www.coe.int

²⁷ Ministarstvo pravosuđa, Konačni prijedlog Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona (Nacrt), Zagreb, studeni 2008., str. 2.

mjestu. Naime, neodgovarajuću pravosudnu pasivnost prema osuđenima koji krše sigurnosne mjere primijenjene uz uvjetnu osudu valja "zahvaliti" dugovječnom Zakonu o izvršenju sankcija izrečenih za krivična djela, privredne prijestupe i prekršaje.²⁸ To stoga što navedeni Zakon ne propisuje obvezu redarstvenih vlasti da nekoga obavijeste o kršenju sigurnosne mjere "bavljenja određenim zanimanjem" ili zabrane upravljanja motornim vozilom. Poveže li se ta okolnost s činjenicom da sukladno čl. 472. st. 1. Zakona o kaznenom postupku postupak za opoziv uvjetne osude zbog neudovoljenja obvezama pokreće ovlašteni tužitelj (u pravilu je to državno odvjetništvo) ili oštećenik, nije teško zaključiti u čemu se sastoji pravna praznina.²⁹ S druge strane, iako već samo korištenje u naslovu pojmovima "krivična djela" i "privredni prijestupi" pokazuje koliko je Zakon arhaičan, u jednom je malom dijelu ipak suvremeniji od Kaznenog zakona – donekle je spriječeno dvostruko vrednovanje opoziva uvjetne osude. Naime, nepoštovanje sigurnosne mjere obveznog liječenja alkoholičara i narkomana predstavlja (još uvijek važeći) prekršaj opisan u čl. 271., pod uvjetom da "ne bude opozvana uvjetna osuda". U tom smislu bilo bi dobro da i čl. 308. st. 1. i 2. Kaznenog zakona sadržava slično ograničenje, iako bi primjerenija bila uporaba izraza "ako nisu ostvareni uvjeti za opoziv zamjene za kaznu zatvora ili uvjetne osude".

IV. NAČELNI KONCEPT ZAŠTITE TEMELJNIH LJUDSKIH PRAVA U SUSTAVU UVJETNE OSUDE (DVA VAŽNA PITANJA)

1. Pristanak okrivljenika na obveze uz uvjetnu osudu

Premda se navodi da Tokijska pravila zahtijevaju pristanak okrivljenika na primjenu obveze uz uvjetnu osudu,³⁰ navedeni standardi (pravilo br. 3.4) i odgovarajuće pravilo br. 35 Preporuke Vijeća Europe br. R 92 (16), to određuju samo za primjenu nezatvorske mjere koja sadržava obvezu ako se primjenjuje

---

²⁸ Narodne novine 21/74, 39/74, 55/88, 19/90, 26/93, 66/93, 11/97 i 128/99.

²⁹ Ništa bolja situacija nije ni kod sigurnosne mjere "obveznog liječenja alkoholičara i narkomana" o čijem nepoštovanju zdravstvena ustanova obavještava sud, a ne i tijelo koje pokreće postupak opoziva uvjetne osude, usp. čl. 270. Zakona o izvršenju sankcija izrečenih za krivična djela, privredne prijestupe i prekršaje .

³⁰ Horvatić, Ž., Osvrt na tekst dr. F. Bačića: Nacrt Kaznenog zakonika Republike Hrvatske (iz listopada 1995) - kritičke primjedbe na opći dio, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 2, br. 2/1995., str. 385.-386.; Kurtović, A., Zakonska rješenja u svjetlu primjene mjera upozorenja, sigurnosnih mjera i oduzimanja imovinske koristi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 7, br. 2/2000., bilješka 20.

prije ili umjesto suđenja.³¹ Kako je *ratio* navedenog pristanka poštovanje presumpcije okrivljenikove nedužnosti,³² on nije od značenja za primjenu uvjetne osude. Ipak, naglasak se stavlja na spremnost okrivljenika za suradnju i poštovanje uvjeta i obveza iz primijenjene mjere, što ima kao posljedicu da se ona ne izvršava prisilno.³³ Dakle, valja zaključiti da i sadašnje hrvatsko zakonodavno rješenje uvjetne osude, bilo da je riječ o običnim obvezama ili onima iz zaštitnog nadzora, zadovoljava standarde međunarodnog prava. Ipak, pri oblikovanju hrvatskog prava *de lege ferenda*, pored uvažavanja načela ograničenja kaznenopravne prisile iz čl. 1. Kaznenog zakona, valja uzeti u obzir da je riječ samo o minimalnim zahtjevima poštovanja prava osuđenika i da bi kod određenih obveza uz uvjetnu osudu njegov pristanak bio u najmanju ruku svrsishodan. S tim u vezi, traženje pristanka uvjetno osuđene osobe može se sagledati kroz tri razine.

a) Obveze koje predstavljaju neopravdano kršenje temeljnih ljudskih prava ne mogu se primijeniti ni u kojem slučaju, čak ako osuđenik na njih pristaje.³⁴ Vežano posebice uz primjenu nezatvorskih mjera, Tokijska pravila zabranjuju medicinske i psihološke eksperimente, mjere koje predstavljaju neopravdani rizik za nastanak fizičke ili psihičke ozljede te povredu dostojanstva osuđenika. Isto tako, određuje se i poštovanje prava na privatnost. S tim u vezi, u poredbenim zakonodavstvima navodi se opće ograničenje sadržaja obveza stavljenih uz uvjetnu osudu ili suspenziju kazne, bez obzira na to jesu li one nabrojene egzemplativno ili su *numerus clausus*. Primjerice, njemački Kazneni zakon u čl. 56.c st. 1. navodi da upute uz uvjetnu osudu ne mogu predstavljati neopravdano kršenje počiniteljeva načina života.³⁵ U čl. 83. st. 1. španjolskog Kaznenog zakona određeno je da obveze uz suspenziju kazne, i to one koje nisu izričito nabrojene, ali sud smatra da su prikladne za društvenu rehabilitaciju osuđenika, ne smiju vrijeđati njegovo osobno dostojanstvo.³⁶

b) Postoje obveze čije ispunjenje samo za sebe ne dovodi do neopravdanog kršenja temeljnih ljudskih prava, ali se zbog njihova intenziteta ili načina donošenja traži pristanak osuđenika. Tako u čl. 56.c st. 3. njemačkog Kaznenog zakona³⁷ stoji da se uputa koja se odnosi na podvrgavanje kurativnom

---

³¹ U tom smislu usp. čl. 175. Zakona o kaznenom postupku.

³² Explanatory memorandum.

³³ Ib.

³⁴ Europski sud za ljudska prava još je 1971. zauzeo stajalište da dobrovoljni pristanak ne isključuje povredu bilo kojeg prava zajamčenog Europskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, usp. de Wilde, Ooms i Versyp c/a Belgije, www.coe.int; usp. i pravilo 36. Preporuke Vijeća Europe br. R (92) 16 koje određuje da zatraženi pristanak ne može imati kao posljedicu lišenje osuđenika bilo kojeg temeljnog ljudskog prava.

³⁵ Usp. Kurtović, A., op. cit., str. 355.

³⁶ Ley Orgánica 10/1995, del Código Penal, http://noticias.juridicas.com/base_datos/Penal/lo10-1995.html

³⁷ Criminal code (Strafgesetzbuch, StGB), www.iuscomp.org/gla/statutes/StGB.htm

tretmanu koji uključuje zadiranje u tijelo ili odvikavanje od ovisnosti odnosno kojom se određuje boravak u prikladnom domu ili ustanovi može odrediti samo uz pristanak osuđenika. U čl. 83. st. 1. španjolskog Kaznenog zakona, osim općeg ograničenja da obveze koje sud odredi jer smatra da su prikladne za društvenu rehabilitaciju osuđenika ne smiju vrijeđati osobno dostojanstvo, za njihovo izricanje potreban je i pristanak osuđenika. U francuskom kaznenom pravu, čl. 132-54 Kaznenog zakona,³⁸ navedeno je da se suspenzija kazne uz obvezu rada za opće dobro ne može odrediti ako okrivljenik to odbije ili nije prisutan na ročištu.

c) Napokon, ostale obveze uz uvjetnu osudu predstavljaju ograničenje ljudskih prava, ali je – obzirom na njihov intenzitet i način primjene – riječ o dopuštenoj društvenoj reakciji na počinjeno kazneno djelo. Iako za njihovo određivanje nije potreban prethodni pristanak, ako ih okrivljenik neopravdano ne izvrši, izlaže se mogućnosti opoziva uvjetne osude. To je logična posljedica okolnosti da se obveze ne izvršavaju prisilno, a nužne su radi ostvarenja svrhe kaznenopravnih sankcija.

2. Zaštita prava žrtve kaznenog djela

Hrvatsko kazneno zakonodavstvo, uopće, na nedostatan način štiti prava osobe oštećene kaznenom djelom, pa pritom ni institut uvjetne osude nije iznimka. Iako postoji načelna odredba iz čl. 67. st. 2. Kaznenog zakona da sud pri primjeni uvjetne osude posebno vodi računa o odnosu počinitelja prema oštećeniku i naknadi štete, sam zakonodavac uobličjenjem obveza koje se mogu odrediti uz uvjetnu osudu propušta voditi računa o tom istom oštećeniku.³⁹ Ako se usporedi definicija žrtve iz novog Zakona o kaznenom postupku⁴⁰ s odredbama Kaznenog zakona, uočljivo je da su obveze uz uvjetnu osudu, bilo one iz čl. 68. ili posebne obveze uz zaštitni nadzor, usmjerene tek prema zaštiti njezinih imovinskih prava, a nedostaju one koje bi nastojale umanjiti fizičke i duševne posljedice koje zbog kaznenog djela žrtva trpi. Štoviše, sud koji primjenjuje uvjetnu osudu nema čak niti mogućnost zaštititi žrtvu kaznenog djela od daljnjeg maltretiranja sa strane počinitelja, pogotovo ako ona i nakon sudskog postupka trpi psihičke posljedice.⁴¹ U poredbenom pravu jedna od obveza koja se može odrediti uz suspenziju kazne je zabrana približavanja

---

³⁸ Criminal code of the French Republic, www.legislationline.org/documents/section/criminal-codes

³⁹ Tokijska pravila (pravilo 12.1) izričito navode da pri određivanju uvjeta i obveza uz nezatvorske mjere valja voditi računa i o pravima i potrebama žrtve.

⁴⁰ Narodne novine 152/08, čl. 202. st. 2. t. 10.

⁴¹ Iznimka je, naravno, opoziv uvjetne osude zbog ponovnog počinjenja kaznenog djela u roku kušnje, na štetu iste osobe.

žrtvi, nekom od članova njezine obitelji ili drugim osobama koje odredi sud, ili uspostavljanja kontakta s njima (čl. 83. st. 1. španjolskog Kaznenog zakona), odnosno suzdržavanje od uspostavljanja kontakta s određenim osobama, osobito sa žrtvom (čl. 132-45 francuskog Kaznenog zakona). Dapače, u španjolskom Kaznenom zakonu, često napadanom da nije u dovoljnoj mjeri regulirao položaj i prava žrtve,⁴² njezina zaštita doseže do te razine da se prije odobrenja suspenzije kazne traži saslušanje privatnog tužitelja ili podnositelja prijedloga za kazneni progon (čl. 86.), a ako se radi o deliktima nasilja u odnosu na spol, obvezno se primjenjuju naprijed navedena obveza zabrane približavanja i uspostavljanja kontakta te kumulativno pohađanje programa i zabrana posjećivanja određenih mjesta (čl. 83. st. 1.). Nepoštovanje bilo koje od tih obveza osnova je za mandatorni opoziv suspenzije i posljedično izvršavanje kazne (čl. 84. st. 3.). Stoga, nema sumnje da je ovo pitanje, odnosno njegovo inkorporiranje u sustav probacijskog nadzora, od krucijalnog značenja za daljnji razvitak koncepta uvjetne osude.

V. POTREBA PREOBLIKOVANJA OBVEZA UZ UVJETNU OSUDU

Pri definiranju opsega obveza iz uvjetne osude u Kaznenom zakonu *de lege ferenda* trebalo bi se konačno opredijeliti je li odredba da osuđenik na uvjetnu osudu u roku kušnje ne počini novo kazneno djelo sastavni dio uvjetne osude ili osnovna obveza koje bi se trebao pridržavati te na taj način otkloniti proturječje koje postoji u sadašnjem Kaznenom zakonu.⁴³ Naime, iz čl. 67. st. 1. i čl. 69. st. 1.-5. Zakona proizlazi postojanje bitne razlike između uvjeta da se u roku kušnje ne počini novo kazneno djelo i obveze uvjetno osuđene osobe, dok se u čl. 70. navodi da je zaštitni nadzor oblik pomoći počinitelju, njegove zaštite i nadzora “radi ostvarenja obveze da u roku provjeravanja ne počini novo kazneno djelo”.

Nadalje, u čl. 68. Kaznenog zakona navedeno je da uz primjenu uvjetne osude sud može odrediti obveze u vidu naknade štete prouzročene kaznenim djelom, vraćanja pribavljene koristi ili ispunjenja drugih obveza koje su zakonski utemeljene u svezi s počinjenjem kaznenog djela. To bi upućivalo na zaključak da je riječ o širokoj mogućnosti izbora obveza uvjetno osuđenoj

---

⁴² V. de la Cuesta, J. L., Varona, G., An Approach to the New Spanish Penal Code of 1995, *European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice*, vol. 4, br. 3/1996., str. 227.-228.

⁴³ Usp. stajalište prof. Bačića: “Ne bi se moglo reći da je to obveza osuđenika (da u roku kušnje ne učini novo kazneno djelo), jer se radi o bitnom elementu same uvjetne osude”, u: Bačić, F., *Nacrt Kaznenog zakonika Republike Hrvatske (iz listopada 1995. godine) – kritičke primjedbe na opći dio*, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 2, br. 2/1995., str. 337.

osobi, međutim doista nije tako. Prema ekstenzivnom pravnom shvaćanju, teleološko tumačenje izraza “druge obveze koje su zakonski utemeljene u svezi s počinjenjem kaznenog djela” upućuje na dužnost suda da prilikom primjene uvjetne osude vodi računa o svrsi kažnjavanja te nametne okrivljeniku takvu posebnu obvezu kojom protupravnost kao konstitutivni element kaznenog djela prestaje. Pritom se upozorava da drugačije tumačenje ovog izraza kod trajnog kaznenog djela dovodi do situacije u kojoj bi sud primjenjivanjem uvjetne osude omogućio osuđeniku da nastavi s činjenjem kaznenog djela i istovremeno zbog primjene načela *ne bis in idem* onemogućio daljnji kazneni progono.⁴⁴

S druge strane, u sudskoj praksi pretežni je stav da druge obveze koje su zakonski utemeljene u svezi s počinjenjem kaznenog djela predstavljaju činidbe koje moraju biti utvrđene sudskom odlukom. To podrazumijeva dosuđeni imovinskopravni zahtjev (naknada štete) ili odluku o oduzimanju imovinske koristi ostvarene kaznenim djelom (vraćanje koristi), s tim da se područje primjene obveze naknade štete odnosi i na odluku donesenu u građanskoj parnici.⁴⁵ Postavlja se, međutim, pitanje znači li izraz “zakonski utemeljen” isto što i “sudskom odlukom utvrđen”. Naime, čl. 1045. Zakona o obveznim odnosima⁴⁶ navodi da tko drugome prouzroči štetu, dužan ju je naknaditi ako ne dokaže da je nastala bez njegove krivnje, čime se u svakom slučaju obuhvaća i šteta nastala počinjenjem kaznenog djela. Kako je visina nastale štete ili vrijednost otuđene stvari zakonsko obilježje pojedinih kaznenih djela (prijevare, krađe i sl.) i mora se utvrditi u kaznenom postupku, ne postoji pravna prepreka za dosuđivanje naknade štete i bez sudske odluke. Iako se obveza naknade štete ne bi trebala dosuditi protiv volje oštećenika, sama činjenica da nije postavljen imovinskopravni zahtjev ne znači da on ne želi da mu se nadoknadi šteta, jer su česti slučajevi odustanka od postavljanja imovinskopravnog zahtjeva kad oštećenik smatra da se ionako ne bi naplatio od okrivljenika. Osim toga, odredbe Kaznenog zakona ne upućuju na okolnost da naknada štete znači dosuđeni imovinskopravni zahtjev, jer se potonji sukladno čl. 127. st. 2. Zakona o kaznenom postupku može odnositi i na vraćanje stvari (ili poništaj pravnog posla). Ako je stvarni smisao da se člankom 68. Kaznenog zakona obuhvate financijske obveze koje bi se s

---

⁴⁴ V. Brkić, I., Obveze uvjetno osuđene osobe i prikaz slučaja s posebnim osvrtom na tumačenje čl. 68. st. 1. Kaznenog zakona, Hrvatska pravna revija, vol. 7, br.11/2007., str. 99.-101.; navedeni članak odnosi se na presudu Županijskog suda u Zadru, Kž 37/07 – kojom je preinačena prvostupanjska presuda tako da je anulirana obveza uz uvjetnu osudu za kazneno djelo narušavanja nepovredivosti doma iz čl. 122. Kaznenog zakona, koja se sastojala u iseljenju iz kuće vlasništva oštećenice u roku od 30 dana.

⁴⁵ Usp. Novoselec, P., op. cit., str. 385.-386., Mršić, G., Mjere upozorenja – s osvrtom na slučajeve iz sudske prakse, Hrvatska pravna revija, br. 5/2007., str. 84.; odluka Vrhovnog suda, Kzz 5/2003 od 29. travnja 2004.

⁴⁶ Narodne novine 35/05, 41/08.

obzirom na postojanje sudske odluke mogle naplatiti pokretanjem ovršnog postupka, ali se to želi izbjeći tako da se okrivljenik obveže pod “prijetnjom” opoziva uvjetne osude, to bi trebalo i nedvosmisleno propisati.

Kao dobar primjer pristupa naknadi štete prouzroče kaznenim djelom mogu se navesti poredbena zakonodavstva. Tako je suspenziju kazne iz španjolskog Kaznenog zakona moguće primijeniti samo ako su prethodno namirene građanskopravne obveze koje proizlaze iz počinjenja kaznenog djela; iznimka je kada sud nakon saslušanja zainteresiranih osoba i Ministarstva financija proglasi potpunu ili djelomičnu nesposobnost okrivljenika za ispunjenje tih obaveza (čl. 81.). Iako francuska obična suspenzija kazne nije vezana uz dodatne obveze, ako okrivljenik do izricanja presude nije nadoknadio štetu, izlaže se opasnosti da mu se odredi uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom i dodatna obveza da podmiri dug državnoj riznici ili nadoknadi prouzroče štetu – čak i kada nije donesena sudska odluka o građanskopravnoj odgovornosti (Kazneni zakon, čl. 132-45). Ni njemački Kazneni zakon ne ograničava financijske obveze uvjetno osuđene osobe samo na dosuđivanje naknade štete. Naime, sukladno čl. 56.b st. 2., počinitelja se može obvezati da prema svojim mogućnostima restituira prouzročenu štetu, ali i da uplati određeni iznos novca neprofitnoj organizaciji ili državnoj riznici.

Još jedan problem u tumačenju izraza “obveze koje su zakonski utemeljene u svezi s počinjenjem djela” predstavlja stajalište zastupljeno u dogmatici da su time obuhvaćene i sigurnosne mjere.⁴⁷ Preneseno na područje sudske prakse, to rezultira takvim poimanjem da je, ako se pojavi potreba primjene sigurnosne mjere usporedo s uvjetnom osudom, nametanje obveze podvrgavanja sigurnosnoj mjeri u smislu čl. 68. Kaznenog zakona *condicio sine qua non* – suprotno bi značilo da osuđenik nije upoznat s posljedicama nepoštovanja sigurnosne mjere i nije moguć opoziv uvjetne osude (jer bi to predstavljalo povredu Kaznenog zakona).⁴⁸ Međutim, potonje shvaćanje ima utemeljenje samo u kaznenom zakonodavstvu koje je vrijedilo do 1998., kada se kurativna sigurnosna mjera primijenjena uz uvjetnu osudu mogla izvršiti prisilno. Naime, slično kao i za imovinskopravni zahtjev i odluku o oduzimanju imovinske koristi koji se mogu naplatiti u ovršnom postupku, ali se to željelo izbjeći obvezivanjem osuđenika pod prijetnjom opoziva uvjetne osude, tako se i kurativna sigurnosna mjera mogla i uz uvjetnu osudu izvršiti prisilno, ali se to izbjegavalo postavljanjem obveze uz uvjetnu osudu. Ako se osuđenik nije javio ili se udaljio iz

---

⁴⁷ Tako Novoselec, P., op. cit., str. 386.; Bačić, F., op. cit. (18), str. 380.

⁴⁸ Usp. odluku Vrhovnog suda, I Kž 415/00-3 od 14. rujna 2000. “Dakle, osuđeniku opoziv uvjetne osude nije uvjetovan i izvršenjem te obveze, odnosno podvrgavanjem liječenju od ovisnosti u navedenom roku provjeravanja, pa budući da stoga nije postupljeno u skladu s odredbom čl. 68. KZ, to je opozivom te uvjetne osude zbog neizvršavanja sigurnosne mjere povrijeđen Kazneni zakon na štetu osuđenika, jer je prekoračena ovlast koju sud ima po zakonu.”

ustanove koja provodi takvu mjeru, uvjetna osuda mogla mu se opozvati, ali se umjesto toga moglo odrediti i da se sigurnosna mjera izvrši prisilno.⁴⁹

Danas se takvo vezivanje sigurnosnih mjera uz čl. 68. Kaznenog zakona pokazuje kao nepotrebno jer odgovarajuće odredbe⁵⁰ izravno upućuju na mogućnost opoziva uvjetne osude temeljem čl. 69. st. 5. Kaznenog zakona. Pravilo 76 preporuke Vijeća Europe br. R (92) 16 doduše određuje da počinitelj kaznenog djela treba biti obaviješten o posljedicama nepodvrgavanja uvjetima i obvezama iz mjere koja se primjenjuje u zajednici, ali je dovoljno da to bude učinjeno oralno.⁵¹ Stoga niti u hrvatskom pravu za stavljanje na znanje okrivljeniku da nepoštovanje primijenjene sigurnosne mjere može biti razlog za opoziv uvjetne osude nije potrebna primjena čl. 68. Kaznenog zakona. Naime, već čl. 357. st. 2. Zakona o kaznenom postupku određuje da će se pri objavi presude optuženika kojem je primijenjena uvjetna osuda upozoriti na njezino značenje i uvjete kojih se mora pridržavati, što svakako obuhvaća i čl. 69. st. 5. Kaznenog zakona. Ako okrivljenik nije prisutan na objavi presude, iscrpnu uputu o značenju uvjetne osude trebalo bi uključiti u njezin pisani, obrazloženi otpisak.

Međutim, postoje i drugi razlozi zašto obvezu podvrgavanja sigurnosnoj mjeri nije moguće podvesti pod čl. 68. Kaznenog zakona; odnosno kurativne se sigurnosne mjere po svojoj prirodi primjenjuju uz uvjetnu osudu u roku koji je istovjetan s vremenom provjeravanja. Naime, vrijeme potrebno za liječenje okrivljenika ne može se u pravilu odrediti već pri samom donošenju kaznenopravne sankcije, a te sigurnosne mjere već se ionako ukidaju *ex lege* kada je liječenje uspjelo i za njima više ne postoji potreba. S druge strane, prema praksi Vrhovnog suda, izraz da se obveze iz čl. 68. Kaznenog zakona određuju u roku "unutar odmjerenog vremena provjeravanja" znači da on mora biti kraći od roka kušnje.⁵²

---

⁴⁹ V. odluku Vrhovnog suda, I Kž 466/1991-5 od 27. studenoga 1992.

⁵⁰ Čl. 75. st. 5., čl. 76. st. 3., čl. 77. st. 3. i čl. 78. st. 5. Kaznenog zakona.

⁵¹ Explanatory memorandum.

⁵² Odluka Vrhovnog suda, Kzz 12/05-2 od 12. prosinca 2007.: "Istina, tu je potrebno primijetiti da je rok za ispunjenje dodatnog uvjeta u uvjetnoj osudi bio nepravilno određen jer se poklopio s rokom provjeravanja, što je protivno čl. 68. st. 2. KZ prema kojem se rok za ispunjenje obveze uvjetno osuđene osobe određuje unutar odmjerenog vremena provjeravanja. To stoga da bi se omogućila primjena odredbe čl. 69. st. 5. KZ i čl. 472. st. 4. ZKP na koju se poziva podnositelj zahtjeva, odnosno da u slučaju da osuđena osoba tijekom provjeravanja ne izvrši obveze koje su joj određene, a utvrdi se nemogućnost izvršenja te obveze, da sud tu obvezu zamijeni drugom, osuđenu osobu oslobodi obveze ili odredi novi rok za udovoljenje obveza, ali sve u roku provjeravanja. Sve to s ciljem da se obešteti oštećenik, što po logici stvari traži da taj rok za ispunjenje dodatnog uvjeta bude kraći od vremena provjeravanja, kako bi se ostvarila svrha uvjetne osude." Usp. i sličnu odluku Vrhovnog suda, III Kr 184/1993-3 od 3. lipnja 1993.

Iz samog Kaznenog zakona teško je razabrati zašto postoje posebne obveze uz zaštitni nadzor. Ponajprije, nužna pretpostavka za odgovor na to pitanje polazila bi od njegove svrhe, ali je ona u čl. 70. istog Zakona neodgovarajuće definirana. Naime, takva pomoć, zaštita i nadzor primjenjuju se prema određenom počinitelju kaznenog djela radi ostvarenja obveze da u roku provjeravanja ne počini novo kazneno djelo. Dakle, odatle proizlazi zaključak da je svrha zaštitnog nadzora izbjegavanje ostvarenja uvjeta za opoziv uvjetne osude, što je svakako sadržajno uže od opće svrhe kaznenopravnih sankcija koja u svom specijalnopreventivnom aspektu sadržava djelovanje na počinitelja da poštuje pravni sustav tako da više uopće ne počini kazneno djelo, a ne da se tako ponaša samo u roku kušnje. **Osim toga, već iz čl. 3. t. 1. Zakona o probaciji proizlazi da se probacijski poslovi u odnosu na počinitelja kaznenog djela poduzimaju s ciljem “njegove resocijalizacije i reintegracije u zajednicu utjecanjem na rizične čimbenike koji su povezani sa činjenjem kaznenih djela”.** Posebna svrha njegova izvršavanja društvena je integracija i rehabilitacija počinitelja kaznenog djela s ciljem da “dragovoljno, osobnim postupcima, radom i odnosom prema posljedicama izazvanim počinjenim kaznenim djelom razvije svijest o štetnosti određenih ponašanja i odgovornosti za štetne posljedice”.⁵³ Dakle, bez obzira na to što se zaštitni nadzor izvršava za vrijeme trajanja roka kušnje, čija je duljina ionako određena prema procjeni koliko je vremena potrebno za ostvarenje svrhe kaznenopravnih sankcija, njegova posebna svrha trebala bi biti usmjerena i na usklađenost ponašanja počinitelja kaznenog djela s pravnim normama i nakon prestanka nadzora.

U odredbama Kaznenog zakona zauzeto je stajalište da zaštitni nadzor nije samo način izvršavanja pomoći, zaštite i nadzora određenom profilu počinitelja kaznenog djela, već su za njegovo ostvarivanje stvorene posebne obaveze. Ako je, primjerice, podvrgavanje odvikavanju od ovisnosti, sudjelovanje u postupku psihosocijalne terapije radi otklanjanja nasilničkog ponašanja i sl. korisno radi socijalne rehabilitacije i integracije počinitelja kaznenog djela koji se stavlja pod zaštitni nadzor, onda svakako nije na odmet radi istih ciljeva omogućiti određivanje navedenih obveza i onom počinitelju čiji životni uvjeti i ličnost ne upućuju na potrebu zaštite, pomoći i kontrole od strane službe zaštitnog nadzora. Preneseno na područje primjene Kaznenog zakona, to znači da sud može ocijeniti da bi radi ostvarenja specijalne prevencije bilo poželjno da počinitelj kaznenog djela izvrši takve obveze, ali to bi se moglo postići i samom prijetnjom opozivom uvjetne osude ili naknadnim određivanjem zaštitnog nadzora. U takvim slučajevima, s obzirom na odredbe Kaznenog zakona, bilo bi ispravno ne staviti dodatne obaveze, jer bi se određivanje zaštitnog nadzora koso s načelom minimalnog zadiranja iz Tokijskih pravila (pravilo 2.6). Upravo je u njemačkom Kaznenom zakonu za upute koje se mogu dati uz uvjetnu

---

⁵³ Narodne novine 128/99, čl. 5.

osudu navedeno da se mogu primijeniti u roku kušnje i bez posebnog nadzora, a od njihova nametanja sud se može i suzdržati ako okrivljenik da uvjerljivo obećanje vezano uz buduće ponašanje.⁵⁴

Pored toga, postavlja se i pitanje trebaju li obveze uz zaštitni nadzor biti *numerus clausus* ili valja li dopustiti mogućnost da sud, radi što bolje mogućnosti individualizacije kazne i njezina prilagođavanja konkretnom počinitelju kaznenog djela, odredi i drugu obvezu koja bi bila opravdana radi ostvarivanja svrhe zaštitnog nadzora. U tom pitanju strana su zakonodavstva fleksibilnija od hrvatskog. Tako sukladno čl. 83. st. 1. španjolskog Kaznenog zakona, osim što su egzemplifikativno navedeni programi na koje se može uputiti okrivljenika, sud može uz njegov pristanak odrediti i druge obveze koje su prikladne za socijalnu rehabilitaciju. S druge strane, opis uputa koje se mogu izdati osuđeniku na uvjetnu osudu u čl. 56.c njemačkog Kaznenog zakona dosta je ekstenzivan (primjerice jedna od uputa odnosi se na izdavanje naredbe u svezi s mjestom stanovanja, obrazovanjem, poslom, slobodnim vremenom odnosno raspolaganjem financijama).

VI. INKOHHERENTNOST OSNOVA ZA OPOZIV

Za razliku od standarda međunarodnog prava koji nalažu da se nezatvorske mjere, odnosno sankcije i mjere koje se primjenjuju u zajednici, opozivaju u slučaju povrede uz njih stavljenih uvjeta ili obveza,⁵⁵ razlozi za opoziv uvjetne osude u hrvatskom su kaznenom zakonodavstvu u toj mjeri disperzirani da ne čudi što se njegova svrha poistovjećuje sa sadržajem.⁵⁶ Takva inkohherentnost razloga za opoziv može se prvenstveno pripisati odredbi čl. 69. st. 6. Kaznenog zakona po kojoj sud opoziva uvjetnu osudu kad nakon njene primjene utvrdi da je uvjetno osuđena osoba prije toga počinila kazneno djelo, ako ocijeni da ne bi bilo uvjeta za primjenu mjere upozorenja da se za to kazneno djelo znalo. U starijem kaznenom pravu takva osnova opoziva uvjetne osude razvila se iz bojazni da bi počinitelj koji je prikrivao svoja prijašnja kaznena djela bio neopravdano stavljen u povoljniji položaj.⁵⁷ Međutim, ako se u kaznenom postupku za prije učinjeno kazneno djelo ta okolnost može nedvojbeno utvrditi, a prikrivanje djela prelazi granice dopuštenog prava na obranu, nema zapreke da se to ocijeni kao otegotna okolnost. Nadalje, ističe se i da do takvog opo-

---

⁵⁴ Čl. 56.c st. 4. njemačkog Kaznenog zakona; valja napomenuti da francuski i španjolski kazneni zakoni ne predviđaju takvu mogućnost.

⁵⁵ Tokijska pravila (pravilo 14.1), Preporuka Vijeća Europe R (92) 16 (pravila 76-88).

⁵⁶ Odluka Vrhovnog suda, I KŽ 927/02-3 od 11. studenog 2003.: "Ratio instituta opoziva uvjetne osude sastoji se u tome da se osuđenima na koje (nije) utjecala prijetnja kaznom da ne čine nova kaznena djela odredi izvršenje zapriječene kazne."

⁵⁷ V. Bejatović, S., Opozivanje uslovne osude, Naša zakonitost 4/1986., str. 567.-568.

ziva dolazi zato što je sud uvjetnu osudu primijenio u zabludi, ne znajući za prijašnje kazneno djelo, pa mu treba dati mogućnost da postupi na način kako bi postupio da je pri izricanju uvjetne osude znao za prijašnje kazneno djelo.⁵⁸ Međutim, na taj način dolazi do neopravdane represivne reakcije prema počinitelju koji nije svojom krivnjom izazvao dugotrajno suđenje za prethodno kazneno djelo i koji se u potpunosti pridržava uvjeta i obveza iz primijenjene uvjetne osude.

Pored navedenog, pitanje opoziva uvjetne osude zbog drugog kaznenog djela – bilo da je riječ o opozivu zbog prijašnjeg djela ili djela počinjenog u roku kušnje – načelno je pitanje; u praktičnom pogledu i prijašnja osuđivanost i nastavljajanje kriminalne djelatnosti mogu se umjesto opoziva uvjetne osude ocijeniti kao otegotna okolnost. Ipak, opoziv zbog novog kaznenog djela prijeko je potreban radi ostvarenja posebne svrhe uvjetne osude, inače ne bi imao smisla osnovni uvjet da se u roku kušnje ne počini novo kazneno djelo, a takva bi kaznenopravna sankcija po učinku u znatnoj mjeri bila (pre)bliska sudskoj opomeni. Međutim, i pri opozivu uvjetne osude zbog novog kaznenog djela postavljena je određena granica u korist načela pravne sigurnosti i učinkovitosti kaznenog postupka – do njega ne može doći nakon proteka iznimno kratkog roka od godine dana od isteka vremena provjeravanja. S druge strane, opoziv uvjetne osude zbog prijašnjeg djela u kaznenom zakonodavstvu nije prijeko potreban, pogotovo u konkretnim slučajevima gdje je primijenjena uvjetna osuda zbog kasnije počinjenog kaznenog djela polučila specijalno preventivnu svrhu.

Zakonodavnu zbrku oko opoziva uvjetne osude unosi i način na koji je formuliran način njegove primjene zbog novog počinjenog kaznenog djela. Dakle, sukladno čl. 69. st. 1. Kaznenog zakona, uvjetna osuda mora se opozvati ako osuđenik u vremenu provjeravanja počini jedno ili više kaznenih djela za koja mu je izrečena kazna zatvora od dvije godine ili teža kazna. Postavlja se pitanje je li to najbolje rješenje za kaznena djela iz nehaja. Naime, inače sporno pitanje od samih početaka zakonski reguliranog instituta uvjetne osude,⁵⁹ u Krivičnom zakoniku FNRJ iz 1951. bilo je riješeno tako da se uvjetna osuda mogla opozvati samo zbog umišljajnog kaznenog djela,⁶⁰ što je sedamdesetih godina prošlog stoljeća izmijenjeno onako kako je taj opoziv uvjetne osude reguliran i danas.⁶¹ To zbog toga što se smatralo da postojanje nehaja kod kasnijeg kaznenog djela posredno utječe i na opoziv prethodne uvjetne osude budući da o tome vodi računa sud koji izriče kaznu za kasnije kazneno djelo.⁶²

---

⁵⁸ Novoselec, P., op. cit., str. 389.

⁵⁹ Još se von Liszt zalagao za to da se obligatoran opoziv uvjetne osude propiše samo za onoga tko je počinio zločin ili dolozan prijestup, usp. Šilović, J., Studije o reformi hrvatskoga kaznenoga zakona, Dio I. Uvjetna osuda, Zagreb, 1910., str. 88.

⁶⁰ V. čl. 49., Službeni list FNRJ 13/51.

⁶¹ Čl. 54. st. 1. Krivičnog zakona SFRJ, Službeni list 44/76.

⁶² Bejatović, S., op.cit., str. 562.-563.

Potonje poimanje možda je imalo smisla kod prvotnog sustava kaznenopravnih sankcija Kaznenog zakona RH u kojem je za sva kaznena djela iz nehaja postojala široka mogućnost primjene uvjetne osude, ali i izricanja kazne zatvora kraće od dvije godine. Danas je za teško kazneno djelo protiv opće sigurnosti iz čl. 271. st. 4. Kaznenog zakona propisana kazna zatvora od tri do deset godina.⁶³ Dakle, opoziv prijašnje uvjetne osude u slučaju naknadnog počinjenja tog nehajnog kaznenog djela *de lege lata* u pravilu je nužan; je li i potreban? Naime, kod nesvjesnog nehaja počinitelj nema čak ni predodžbu, a time ni volju da postupi protivno prije primijenjenoj uvjetnoj osudi, pa bi se na taj način kaznilo i osobu koja se doista namjeravala suzdržati od daljnjeg činjenja kaznenog djela. To osobito dolazi do izražaja ako je riječ o kaznenim djelima kod kojih su različita zaštićena pravna dobra.

Naposlijetku, ako bi za novo kazneno djelo bila izrečena sankcija blaža od dvije godine bezuvjetnog zatvora, kod fakultativnog opoziva uvjetne osude iz čl. 69. st. 2. prilikom donošenja Kaznenog zakona brisan je dodatak iz čl. 49. st. 2. Osnovnog krivičnog zakona RH⁶⁴ da prije odluke o (ne)opozivu valja ocijeniti sve okolnosti počinjenih djela i počinitelja, a osobito njihovu srodnost, značenje i pobude iz kojih su počinjena. Iako se prof. Bačić zalaže da se u zakonskom tekstu egzemplifikativno navedu razlozi zbog kojih sud može opozvati uvjetnu osudu, takva je potreba dalekosežnija od same intencije obvezivanja suda da prije donošenja odluke razmotri sve okolnosti slučaja,⁶⁵ jer to omogućuje i sadašnji tekst Zakona. Ono zbog čega smjernica sudu za donošenje odluke o (ne)opozivanju uvjetne osude ne bi bila suvišan dodatak⁶⁶ odnosi se na način kako se povod za takvu odluku često odražava u obrazloženjima sudskih presuda. Naime, na tragu formule fakultativan opoziv = diskrecijska ocjena, nerijetko se navodi da je u obzir uzeta svrha kaznenopravnih sankcija ili se nabrajaju ostale zakonske odredbe,⁶⁷ a zauzima se i stajalište da sud uopće nije dužan u obrazloženju navoditi razloge za opoziv uvjetne osude iz čl. 69. st. 2. Kaznenog zakona.⁶⁸ Takav način (ne)obrazlaganja odluke o fakultativnom

---

⁶³ V. čl. 4. Zakona o izmjenama i dopunama Kaznenog zakona, Narodne novine 110/07; ako ne postoji neki od razloga za zakonsko ublažavanje kazne, unatoč postojanju naročito izraženih olakotnih okolnosti, kao najblaža sankcija za kazneno djelo iz čl. 271. st. 4. Kaznenog zakona i sudskim ublažavanjem može se izreći bezuvjetna kazna zatvora od dvije godine.

⁶⁴ Narodne novine 31/93 – pročišćeni tekst, 35/93, 108/95, 16/96 i 28/96.

⁶⁵ Usp. Bačić, F, op. cit. (18), str. 364.

⁶⁶ Kao što nije beskoristan dodatak u čl. 56.f st. 1. t. 1. njemačkog Kaznenog zakona da se uvjetna osuda opoziva kad počinjenjem kaznenog djela u roku kušnje nije ispunjeno očekivanje (suda) na kojem se zasnivala odgoda izvršenja kazne.

⁶⁷ Usp. odluku Vrhovnog suda, I Kž 927/02-3 od 11. studenoga 2003.

⁶⁸ Odluka Županijskog suda u Zagrebu, KŽ-1647/03 od 10. veljače 2004., u: Odabir sudskih građanskih i kaznenih odluka, Općinski sud u Zagrebu, ožujak 2004., odluka br. 1. "Sud je i obrazložio razlog opozivanja dviju izrečenih presuda I. okr. navodeći kako je I. okr. konkretno djelo razbojništva počinio u roku provjeravanja u tim presudama u kojima je primijenjena

opozivu nije prihvatljiv zato što minimalni međunarodni standardi određuju da okrivljenik ima pravo na pravni lijek protiv odluke o opozivu,⁶⁹ što u materijalnom smislu ne bi bilo ostvarivo bez odgovarajućeg obrazloženja koje bi predstavljalo osnovu za pobijanje zaključka suda.

VII. NADOGRADNJA SUVREMENIM KAZNENOPRAVNIM SADRŽAJIMA

U Preporuci Vijeća Europe R (2000) 22, s ciljem širenja broja i raznolikosti sankcija i mjera u nacionalnim zakonodavstvima, nabrojani su i neki suvremeni modaliteti sankcija i mjera koje se primjenjuju u zajednici, od kojih neki već postoje i u hrvatskom zakonodavstvu vezanom uz uvjetnu osudu (primjerice programi za liječenje ovisnika), dok za druge tek treba odlučiti jesu li poželjni za njezinu nadogradnju. Osim već naznačene potrebe suvremenijeg pristupa pravima oštećenika, od osobite koristi mogli bi biti u Preporuci navedeni intenzivni nadzor te sredstva ograničavanja slobode kretanja – *curfew order* (policijski sat) i *electronic monitoring* (elektronički nadzor).

Nastanak tih dodataka uvjetnoj osudi započeo je u okviru probacijskog sustava Engleske, Australije, Kanade i Sjedinjenih Američki Država.⁷⁰ Još šezdesetih godina prošloga stoljeća, kada su stvoreni osnovni uvjeti za praćenje osoba elektroničkim putem, profesor Sveučilišta Harvard Ralph K. Schwitzgebel započeo je s eksperimentima i postavio teorijske temelje vezane uz elektronički nadzor nad kretanjem osoba, ali i mogućnost promjene ponašanja elektroničkim putem. Preneseno na počinitelje kaznenog djela, zalagao se za mogućnost da osobe na uvjetnom otpustu sa sobom nose sredstva koja odašilju radiofrekvencije pomoću kojih se može pratiti njihovo kretanje. Treba napomenuti da je riječ o dobrovoljnom nošenju tih sredstava, jer se uređaji mogu skinuti nenasilnim putem. U prvom redu to se odnosi na odašiljače u obliku narukvice oko zapešća ili gležnja.⁷¹

---

uvjetna osuda, pa je to razlog opoziva uvjetne osude, pri čemu dodatne razloge takvoj odluci nije dužan navoditi.” Suprotno stajalište u odluci Vrhovnog suda, I Kž 966/07-10 od 18. rujna 2008.: “Osim toga, u konkretnom slučaju se radi o fakultativnom opozivanju uvjetnih osuda (čl. 69. st. 2. KZ), dakle kada se uvjetne osude, s obzirom na visinu izrečene kazne, mogu, ali i ne moraju opozvati, pri čemu sud prvog stupnja uopće nije naveo razloge kojima se rukovodio kada je, utvrdivši opt. Z. M. kaznu zatvora u trajanju od jedne godine, odlučio opozvati uvjetne osude. Stoga je i u tom dijelu počinjena bitna povreda odredaba kaznenog postupka iz čl. 367. st. 1. t. 11. ZKP, jer pobijana presuda nema razloga o odlučnim činjenicama.”

⁶⁹ Tokijska pravila (pravilo 14.6), Preporuka Vijeća Europe R (92) 16, pravilo 13.

⁷⁰ Prvi praktični IT-iskoraci u tom smislu, doduše, pripisuju se Izraelu.

⁷¹ Usp. Schwitzgebel, R. K., *Issues in the Use of an Electronic Rehabilitation System with Chronic Recidivists*, *Law and Society Review*, 3 (4), 1969., str. 597.-611.; *Anthropotelemetry: Dr. Schwitzgebel's Machine*, *Harvard Law Review*, Vol. 80, 1966., str. 403.-407., 412.-414.

Suočene između zahtjeva javnosti za pravednim kažnjavanjem i istovremenom prenapučenosti zatvorskih ustanova, početkom 1980-ih godina savezne države osmišljavaju probne programe koji se sastoje u dodavanju novih represivnih sadržaja klasičnom probacijskom sustavu. Rezultat toga je nastanak probacije s intenzivnim nadzorom (engl. *Intensive Probation Supervision - ISP*). Najpoznatiji takav projekt započeo je 1982. u Georgiji, a pojačana represija i nadzor sastojali su se u pet tjednih susreta s probacijskim službenikom, obveznom radu za opće dobro, obveznom policijskom satu, obveznom zaposlenju, tjednom provjeravanju mjesnih podataka o uhićenjima, automatskom obavješćivanju o uhićenju posredstvom mreže podataka te rutinskim provjerama prisutnosti alkohola i opojnih sredstava u organizmu.⁷² Kako bi utvrdili pridržava li se osuđenik naređenih uvjeta, probacijski službenici raspolagali su voki-tokijima, alkometrima, pokretnim uređajima za analizu urina, a polovina ih je nosila i vatreno oružje.⁷³ Nakon uspjeha eksperimentalnih programa praksa se proširila na cijelo područje Sjedinjenih Američkih Država. Uporaba elektroničkih sredstava za intenzivni nadzor, pogotovo u dijelu koji se odnosi na pridržavanje policijskog sata i provjeravanje nalazi li se nadzirana osoba u vlastitom domu, bila je tek logični slijed događaja. Danas se elektronički nadzor primjenjuje u svim stadijima kaznenog postupka od uhićenja do uvjetnog otpusta.

Nakon inicijalnog uspjeha intenzivnog nadzora u Sjedinjenim Američkim Državama, isti sustav pokušao se uvesti u Velikoj Britaniji. Prvotno, bila je riječ o elektroničkom nadzoru poštovanja policijskog sata (vremena koje je okrivljenik trebao provesti u vlastitom domu) koji je određen kao uvjet uz jamčevinu (*bail*), odnosno mjeru opreza koja se primjenjuje umjesto pritvora. Naime, *Bail Act* iz 1976., za razliku od ostale legislative, omogućavao je široko postavljanje uvjeta za provedbu policijskog sata. Međutim, probni projekt koji je proveden na odabranim sudovima u Engleskoj i Walesu 1989. bio je osuđen na neuspjeh i poslije je otkazan jer se pokazalo da policijski sat koji traje 24 sata dnevno ometa vođenje svakodnevnog života, primjerice kupovanje hrane ili odlazak socijalnoj službi.⁷⁴

Poučeni negativnim posljedicama pokušaja implementacije američkog policijskog sata (*curfew*) u svoj pravosudni sustav, pri donošenju *Criminal Justice Act* iz 1991. doista se pazilo da se intenzitet elektroničkog nadzora svede na najmanju nužnu mjeru. Sukladno navedenom zakonu, policijski sat s

---

⁷² Erwin, B. S., Turning Up the Heat on Probationers in Georgia, *Federal Probation*, Vol. 50, br. 2/1986., str. 17.-18.

⁷³ Erwin, B. S., Old and New Tools for the Modern Probation Officer, *Crime & Delinquency*, Vol. 36, br. 1/1990., str. 62.

⁷⁴ V. Snow, P., Electronic Monitoring of Offenders, *International Review of Law, Computers & Technology*, Vol. 13, br. 3/1999., str. 408.; Richardson, F., Electronic Tagging of Offenders: Trials in England, *The Howard Journal*, Vol. 38, br. 2/1999., str. 159.-162.

elektroničkim nadzorom primjenjuje se kao alternativa probaciji ili radu za opće dobro na slobodi, a može biti i dodatna obaveza uz te nezatvorske mjere. Takva vrsta nadzora može trajati maksimalno šest mjeseci i maksimalno dvanaest sati na dan, s tim da je moguće odrediti da se u pojedine dane nadzor obavlja u različito vrijeme ili da se uopće ne obavlja. Isto tako, nije nužno da osoba za vrijeme trajanja policijskog sata ostaje u svom prebivalištu, jer se on može odrediti i za više mjesta. Elektroničkim nadzorom moguće je samo utvrditi je li osuđenik na mjestu gdje treba biti, ali ne što radi ili, ako je napustio to mjesto, gdje se točno nalazi. Sam elektronički nadzor ne obavlja probacijska služba, već ugovorna poduzeća koja provjeravaju poštuje li se policijski sat ili, u slučaju njegova kršenja, je li opravdano. Ako ugovorno poduzeće utvrdi ozbiljno kršenje naredbe o policijskom satu, obavješćuje nadležno tijelo koje odlučuje o eventualnom opozivu te mjere.⁷⁵

Kao dodatna obveza uz uvjetnu osudu elektronički se nadzor primjenjuje još u Nizozemskoj, a u Švedskoj je riječ o zamjeni za kratkotrajnu kaznu zatvora. U drugim europskim državama, kao što su Belgija, Francuska, Njemačka, Italija, Portugal, Švicarska i Španjolska, pokrenuti su probni programi kojima je cilj utvrditi je li on učinkovito sredstvo ostvarenja svrhe kažnjavanja, kakav mu treba biti doseg i opseg zadiranja u temeljna ljudska prava, koje personalne i financijske resurse zahtijeva njegova provedba te treba li ga inkorporirati u postojeći sustav kaznenopravnih sankcija. Pored toga, podijeljena su i mišljenja je li mjesto elektroničkog nadzora stvaranje kaznenopravne sankcije između uvjetne osude i kazne zatvora ili bi trebao prije svega služiti kao mjera prema osobama otpuštenima s izdržavanja kazne. U svakom slučaju, smatra se da elektronički nadzor ima samo manju ulogu u nadziranju počinitelja kaznenog djela.⁷⁶

VIII. ZAKLJUČAK

Hrvatsko je kazneno pravo, nesumnjivo, doseglo kritičnu točku u masovnoj (gotovo bi se moglo reći “bezuvjetnoj”) primjeni tzv. “obične” uvjetne osude, odnosno kaznenopravne sankcije koja postavlja počinitelju jedini uvjet da u vremenu provjeravanja ne počini novo kazneno djelo. Iako se naizgled čini da je financijska strana izvršenja i nadzora nad takvom uvjetnom osudom blagodat za državni proračun, pogleda li se pozornije, otkriva se da je ekonomska korist samo kratkotrajna i posve zanemariva ako počinitelj kaznenog djela tu mjeru upozorenja ne shvati kao prijekor i upozorenje (opomenu), već samo kao

---

⁷⁵ V. Snow, P., op. cit., str. 405.-411.

⁷⁶ V. Haverkamp, R., Mayer, M., Lévy, R., Electronic Monitoring in Europe, European Journal of Crime, Criminal Law and Criminal Justice, Vol. 12/1, 2004., str. 36.-45.

molbu suda da se suzdrži od daljnjeg kriminalnog ponašanja, ako ponovo nanese štetu počinjenjem novog kaznenog djela, ako ne namiri financijske obveze proizašle iz delikta, ako se ne zadovolje ostala pravno utemeljena očekivanja žrtve te, napokon, ako se zbog novog kaznenog djela nad uvjetno osuđenom osobom izvrši kazna zatvora.

Iako postoji potreba za smanjenjem udjela takvih, "standardnih" uvjetnih osuda u sudskoj praksi, potrebno je izbjeći parcijalna rješenja kojima se suzuje mogućnost njezine primjene i dobiva privid da su smanjenjem broja osuđenika na uvjetnu osudu nestali svi problemi koji se odnose na njezin sadržaj i mogućnosti primjene. Korjeniti pristup toj mjeri upozorenja u svakom slučaju mora obuhvatiti ne samo pitanje kaznenih djela i izrečenih kazni za koje se može primijeniti već stvaranje sustava kaznenopravnih sankcija u kojem bi od bezuvjetne kazne zatvora do "obične" uvjetne osude postojala cijela lpepa kaznenopravnih sankcija i mogućnosti njihove primjene; sve radi veće mogućnosti individualizacije kaznenopravne sankcije konkretnom počinitelju kaznenog djela. U odnosu na sadržaj uvjetne osude, to znači dodavanje novih obveza i drugih represivnih sadržaja potrebnih radi ostvarenja svrhe kaznenopravnih sankcija i zaštite prava žrtve kaznenog djela. Istodobno, javlja se potreba i za pojednostavnjenjem i nadopunom sadržaja uvjetne osude kako bi njena svrha te kriteriji za primjenu, prestanak i opoziv bili razumljivi strankama, oštećeniku i samoj javnosti.

Novi projekt hrvatskog kaznenog zakonodavstva nesumnjivo će morati znatnije modificirati pozitivne odredbe ne samo o uvjetnoj osudi i uopće mjerama upozorenja već i tzv. alternativnim sankcijama i, djelomice, sigurnosnim mjerama te u tom smislu koncipirati relativno nov koherentan sustav. Zapravo je kompleks uvjetne osude, kao najinertniji segment sustava sankcija, jedini mogući pravac zakonodavnih intervencija koji bi mogao uspješno pomiriti aktualne kriminalnopolitičke i kaznenopravne trendove. Pritom, važno je osigurati "fleksibilnost" sustava koji će i dalje dopuštati relativno vrlo visok udio uvjetne osude (odnosno admonitivne varijante kazne) u broju ukupno izrečenih sankcija, čak i onda kad je riječ o relativno teškim ili nesumnjivo teškim kaznenim djelima, no istodobno osigurati da se njezina primjena ne shvati olako te da (načelno uz pristanak počinitelja) za njega (podjednako i za specijalizirane državne službe/nike/) bude ozbiljan izazov (pri čemu dakako primarni, eksplicitni cilj nipošto ne može biti /samo/ smanjenje zatvorske populacije). Utoliko, valja inzistirati na jakom elementu nadzora – tom tisućljetnom, ali zahvaljujući informacijsko-tehnologijskom iskoraku, danas najznačajnijem faktoru koji omogućuje učinkovito ostvarivanje (funkcija) moderne probacijske strategije.⁷⁷ Drugim riječima nadzor, koji je od starina bio sastavnica kazne, sada

---

⁷⁷ V. Harberts, H., *Probation Strategies*, ISBN978-0-387-71432-5 (Print) 978-0-387-71433-2 (Online) <http://www.springerlink.com/content/mv171xw7396256p7/>

postaje njezin sukus, no on više ne zahtijeva tradicionalne forme ostvarivanja. Od sastavnice kazne postao je njezina ozbiljna alternativa, da bi u ne tako dalekoj budućnosti možda postao temeljnim sadržajem kazne “po sebi”. Takvo što moguće je ostvariti isključivo u sustavu koji će biti kompetitivan, s jasno istaknutim prednostima pred tradicionalnim mehanizmima kaznenopravne represije. Stoga, iako logika sustava odnosno zakonodavnih intervencija nikada nije išla na ruku drastičnim promjenama, pa utoliko ne treba očekivati čuda, realno je očekivati da najnovijom reformom hrvatskog kaznenog zakonodavstva budu stvoreni temelji za ozbiljan iskorak u shvaćanju i primjeni ove, sada se već može reći, tradicionalne (u nas stoljetne) kaznenopravne sankcije.

Rad na novom hrvatskom kaznenom zakonodavstvu, u dijelu koji se odnosi na sustav sankcija, nedvojbeno će implicirati revitalizaciju sadašnjeg modela mjera upozorenja, u prvome redu uvjetne osude. S tim u svezi, treba ponovo odgovoriti na cijeli niz pitanja, pa i onih načelne naravi:

- treba li uvjetna osuda uopće i dalje ostati posebnom kaznenopravnom sankcijom ili pak samo “uvjetnom kaznom”, “uvjetnim popustom od kazne” ili npr. “odgodom od kazne” (kontinentalni model – švicarsko-austrijsko-njemačko rješenje);
- preciznije zakonsko definiranje uvjeta (u čemu se konkretno sastoji) kod uvjetne osude;
- preispitivanje vremena provjeravanja (napose njegova minimalnog trajanja);
- bolje definiranje materijanih pretpostavki uvjetne osude;
- fleksibilno uređenje tzv. formalnih pretpostavki za izricanje uvjetne osude, uz preporučljivo napuštanje dosadašnje metode kombiniranja apstraktnog i konkretnog kriterija (propisane odnosno izrečene kazne);
- temeljito redizajniranje koncepta posebnih obveza uz uvjetnu osudu, preporučljivo uz omogućavanje njihove primjene ne samo uz uvjetnu osudu već i uz alternativne sankcije, uvjetni otpust te kao samostalne mjere zaštite po izvršenju bilo koje sankcije;
- uvođenje sustava tzv. “kućnog zatvora” (*home detention* sustava) kao jedne varijante posebne obveze, najčešće povezane za početak probacijskog režima;
- institucionalno afirmiranje probacijskog sustava (kroz ured za probaciju), preporučljivo uz formalno odustajanje od sadašnjeg razlikovanja tzv. “obične” i “uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom”;
- uvođenje elektroničkog nadzora;
- načelno jačanje funkcije suca izvršenja u sustavu uvjetne osude (konkretno kod opoziva uvjetne osude) itd.

Posljednja objavljena radna verzija Nacrta prijedloga Kaznenog zakona, od 6. svibnja 2011.,⁷⁸ zorno pokazuje da preoblikovanje uvjetne osu-

---

⁷⁸ www.pravosudje.hr

de nije jednostavno. Može se, doduše, reći da je usklađivanje s općim značajkama suvremenih europskih kaznenih zakonodavstava provedeno uspješno – uvjetna osuda prestaje biti samostalna kaznenopravna sankcija i postaje puko odgađanje izvršenja kazne; konkretna težina kaznenog djela postaje formalna pretpostavka (čl. 56. st. 2.), dok se tzv. “pozitivna prognoza” formira kao osnovna materijalna pretpostavka uvjetne osude (čl. 56. st. 3.); zaštita žrtve kaznenog djela prometnuta je kao jedan od ciljeva koji se nastoji postići posebnim obvezama (čl. 58. st. 2.).

Otvorena pitanja ipak ostaju – fleksibilno uređenje formalnih pretpostavki “rezervirano” je samo za povratnike te one počinitelje koji svojom voljom nisu nadoknadili štetu, oni i dalje mogu računati na mogućnost izricanja uvjetne osude. S druge strane, riječ je o, u europskim razmjerima, rigoroznom prijedlogu zakona koji dopušta uvjetnu odgodu izvršavanja kazne zatvora samo do jedne godine (čl. 56. st. 2.). Nastojanjima da se posebne obveze uz uvjetnu osudu određuju i bez zaštitnog nadzora (čl. 56. st. 5.) ne korespondira njihovo sadržajno vezivanje uz djelatnost probacijske službe (čl. 57. st. 2. t. 1., 2. i 3.) ili postupak njihove promjene, ukidanja ili zamjene isključivo na prijedlog probacijskog tijela (čl. 58. st. 5.). Egzemplifikativno nabranje posebnih obveza uz uvjetnu osudu (čl. 57. st. 2. t. 16.) otvara mogućnost elektroničkog nadzora (slično se uostalom dogodilo i u njemačkoj pokrajini Hesse). Međutim, riječ je o kontroli koja u zadržanju u temeljna ljudska prava kvantitativno i kvalitativno bitno odudara od uobičajenog, pa normiranje sadržaja klasičnog zaštitnog nadzora (čl. 59. st. 5.) ne pruža dostatnu garanciju prava osuđenika podvrgnutog elektroničkom nadzoru. Naposljetku, zadržane su i pozitivnopravne kontroverzije – opoziv uvjetne osude zbog prije počinjenog kaznenog djela (čl. 60. st. 6.) te kumulacija opoziva uvjetne osude zbog kršenja zabrane iz sigurnosne mjere (čl. 71. st. 5., čl. 72. st. 6.) i kaznenog djela nepoštovanja sigurnosnih mjera ili posebnih obveza (čl. 302.).

U svakom slučaju, može se očekivati da predstojeće zakonodavne intervencije u dogleđnom vremenu kvalitativno unaprijede sustav uvjetne osude i, između ostaloga, smanje udio primijenjenih tzv. “klasičnih” uvjetnih osuda, izvan režima nadzora. Pritom, valja voditi računa da taj sustav bude ostvariv u sudskoj praksi i učinkovit u kriminalnopolitičkoj, što u prvome redu podrazumijeva ostvarenje niza strateških, primarnih,⁷⁹ a onda i sekundarnih kriminalnopolitičkih ciljeva. Smanjenje zatvorske populacije samo je jedan, nipošto najvažniji od njih.

---

⁷⁹ Kao ilustraciju v. npr. jedan od posljednjih zanimljivih radova na tu temu: Cid, Jose, Is Imprisonment Criminogenic – A Comparative Study of Recidivism Rates between Prison and Suspended Prison Sanctions, *European Journal of Criminology*, 2009., 6, 459.

LITERATURA

1. Bačić, Franjo: Osnovni problemi u primeni krivično pravnih instituta: Uslovne osude, sudske opomene, oslobođenja od kazne, i odredbe člana 4. stava 2. Krivičnog zakonika, Materijali sa Savetovanja o nekim problemima krivičnog prava održanog 10. i 11. januara 1962. u Aranđelovcu, Beograd, 1962., str. 21.- 27.
2. Bačić, Franjo: Uvjetna osuda i uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom u Prijedlogu Krivičnog zakonika SFRJ, Naša zakonitost 6/1976., str. 40.-56.
3. Bačić, Franjo: Još malo o uvjetnoj osudi u jugoslavenskom krivičnom zakonodavstvu, Naša zakonitost 6/1989., str. 708.- 718.
4. Bačić, Franjo: Nacrt Kaznenog zakonika Republike Hrvatske (iz listopada 1995. godine) – kritičke primjedbe na opći dio, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 2, br. 2/1995., str. 311.-344.
5. Bačić, Franjo: Marginalije uz novi Kazneni zakon (Opći dio), Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 4, br. 2/1997., str. 419.- 435.
6. Brkić, Ive: Obveze uvjetno osuđene osobe i prikaz slučaja s posebnim osvrtom na tumačenje čl. 68. st. 1. Kaznenog zakona, Hrvatska pravna revija 7(2007), 11, str. 99.-101.
7. Bumči, Koraljka/Tomašić, Tomislav: Rad za opće dobro i uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom te njihova primjena u praksi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 13, broj 1/2006., str. 237.-261.
8. Damjanović, Ivan/Babić, Vesna/Kokić-Puce, Zdenka: Izvršavanje alternativnih sankcija i prijedlog ustrojavanja probacijske službe u Republici Hrvatskoj, Aktualna pitanja kaznenog zakonodavstva – 2008., Zagreb, 2008., str. 282.-321.
9. Dragić, Zdravko: Uvjetna osuda u praktičnoj primjeni, Naša zakonitost 7-10/1983., str. 27.-36.
10. Grozdanić, Velinka: Sistem sankcija u Nacrtu novog hrvatskog Kaznenog zakonika, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 1/1994., str. 49-62.
11. Horvatić, Željko: Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom u novom jugoslavenskom krivičnom pravu, Naša zakonitost 10/1978., str. 29.-39.
12. Kokić-Puce, Zdenka/Kovčo-Vukadin, Irma: Izvršavanje alternativnih sankcija u Republici Hrvatskoj, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 13, broj 2/2006., str. 745.-794.
13. Krstulović, Antonija/Šćepanović, Marica: Utjecaj izmjena Kaznenog zakona na mogućnost i učestalost primjene uvjetne osude i njihov daljnji utjecaj na primjenu instituta kaznenog materijalnog i procesnog prava, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 13, broj 2/2006., str. 617.-655.
14. Kurtović, Anita: Zakonska rješenja u svjetlu primjene mjera upozorenja, sigurnosnih mjera i oduzimanja imovinske koristi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 7, br. 2/2000., str. 349.-379.
15. Novoselec, Petar: Dužina vremena provjeravanja kod uvjetne osude (Sudska praksa), Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 11, br. 2/2004., str. 1129.-1130.
16. Rajić, Saša: Izvršavanje uvjetne osude sa zaštitnim nadzorom i rada za opće dobro na slobodi: alternativne sankcije u RH - stanje i perspektive, Kriminologija i socijalna integracija, str. 119.-132.
17. Šilović, Josip: Studije o reformi hrvatskog kaznenoga zakona. Dio 1: Uvjetna osuda, Zagreb, 1910.
18. Valković, Laura: Uvjetna osuda u hrvatskom kaznenom pravu i sudskoj praksi, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 1/1999., str. 129.-153.
19. Zlatarić, Bogdan: Stavljanje na kušnju uz nadzor i pomoć kao jedna humana i racionalna krivičnopravna sankcija, Arhiv za pravne i društvene nauke 2/1954., str. 200.- 218.

20. Žakman-Ban, Vladimira/Šućur, Zoran: Zaštitni nadzor uz uvjetnu osudu i rad za opće dobro na slobodi – zakonske i provedbene implikacije, Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 2/1999., str. 635.- 658.

Summary

A CRITICAL REVIEW OF INDIVIDUAL ASPECTS OF THE SUSPENDED SENTENCE AND THE NEED FOR ITS REVITALISATION IN CROATIAN CRIMINAL LEGISLATION

This paper analyses the amendments to the Criminal Code of 2006 which allow for the distinction between the judicial and legal mitigation of a sentence to become a legal precondition for a suspended sentence, especially from the aspect of the goals set by the legislator and the possibility of achieving them in jurisprudence. It stresses the issue of the legal regulation of the revocation of a suspended sentence, and the dual evaluation that is created by cumulation with the criminal offence of failing to abide by the prohibitions set by security measures and the legal consequences of a conviction, as well as by an untimely revocation procedure. At the same time, a comparative presentation is given of the extent of additional obligations arising from a suspended sentence, as well as of the manner in which the perpetrator's and the victim's rights are protected, and the system of supervising the enforcement of these obligations. Besides providing a critical comparison with Croatian positive criminal law, possible solutions and their consequences *de lege ferenda* are given.

